

УДК 338.48

Дмитро МЕЛЬНИК, Аліна АДАМОВИЧ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ПЕРСПЕКТИВИ ТА СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В МЕЖАХ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

Для розвитку туризму в регіоні необхідна низка передумов. Найважливішими серед них є наявність туристсько-рекреаційних ресурсів, економічна стабільність та відсутність збройних конфліктів. Індустріальний туризм в цьому плані є унікальним видом рекреації. Як свідчить практика високорозвинених держав, зусиллями промислового туризму можна привернути увагу суспільства до екологічних та культурних проблем, збільшити максимально потенціал промислових об'єктів, забезпечити додаткові надходження до бюджетів різного рівня.

Північно-Західний економічний район – один із найменш розвинених економічних регіонів України. З огляду на аграрно-промислово спрямованість економіки потенціал для розвитку промислового туризму тут досить незначний. Однак великі міста району мають багато унікальних промислових об'єктів, яких в Україні немає. Індустріальний туризм – явище, яке для організації не потребує значних капіталовкладень. Основна туристична діяльність може проходити на базі місцевих промислових підприємств. Інфраструктура в районі може задовольняти потреби туристів купально-пляжного чи пізнавального туризму, тому вона з успіхом може використовуватися і в промисловому туризмі.

Під час кризових етапів розвиток туризму значно гальмується, виникає потреба у створенні та розвитку нових напрямів. Ці процеси сприяють підвищенню асортименту туристичної продукції, інтелектуальному рівню громадян, які розширюють свої уявлення про туризм, збільшенню інтересу до регіону серед туристів. Основними центрами індустріального туризму України вважають південно-східні та центральні райони країни, де промисловість набула найвищого ступеня розвитку.

Але індустріальний туризм може розвиватися також в інших областях України. Для цього необхідно передусім розробити програму розвитку, в якій буде виокремлено основні напрямки розвитку, приблизні терміни, описано основні туристичні об'єкти тощо.

Найважливішим кроком для розвитку індустріального туризму є створення для нього законодавчої бази, яка б регулювали відносини у цій сфері діяльності. Сюди належить створення регіональних Програм розвитку індустріального туризму; затвердження нормативно-правових документів, які регламентували б організацію та контроль за наданням послуг промислового туризму; спрощення податкової політики для підприємств, які займаються просуванням продукції промислового туризму. Важливим також є залучення певних державних структур різного рівня підпорядкування до проблем розвитку туризму.

Переїнявши досвід іноземних туристичних організацій, які займаються індустріальним туризмом, можна застосувати на практиці їхніх методи до промислових підприємств в українських містах.

Важливо також ознайомити широкий загасли суспільства з новим для українців видом туризму. Ефективна маркетингова політика може сприяти появі та подальшому збільшенню інтересу до індустріального туризму. Необхідною умовою є проведення маркетингових досліджень для розроблення найефективніших рекламних ходів; проектування та розроблення рекламно-інформаційних матеріалів про індустріальні об'єкти України та окремі її регіони; створення загальнодоступних реєстрів, де буде наявна інформація про умови проживання, надані послуги та туристичні можливості території тощо.

У кожному населеному пункті, де зосереджені цікаві та важливі для економіки держави промислові об'єкти, необхідно проводити практичні семінари з індустріального туризму, які присвячені принципам організації та системи управління організації з надання послуг промислового туризму. Таким чином, місцева влада зможе дізнатися про важливість цього напрямку туризму та зацікавитися його подальшим просуванням та розвитком, що своєю чергою сприятиме наданню таким об'єктам певного виду допомоги за умов розвитку на їх базі промислового туризму.

При вирішенні питання про розвиток індустріального туризму у правовому відношенні його подальший розвиток залежить від підприємств, які реалізовуватимуть на туристичному ринку тури в цьому

напрямі. Для контролю за якістю надання послуг та дотриманням вимог з порядку їх реалізації, необхідно розробити нормативні документи, де будуть перераховані ці умови.

Розвиток принципово нового виду діяльності потребує кваліфікованого професійного персоналу. Відсутність спеціалістів відповідного профілю вирішується шляхом проведення семінарів, курсів з підготовки та перепідготовки кадрів туроператорів та екскурсководів у галузі промислового туризму.

Основною умовою проведення будь-яких турів є безпека туриста. Першочерговим завданням є зосередження зусиль підприємств-організаторів турів та екскурсій на промислових об'єктах та максимізації безпеки цих об'єктів. Це повинна бути співпраця між туристичними та промисловими підприємствами. Відповідність світовим стандартам безпеки під час проходження туру дасть змогу вивести вітчизняний продукт на Західний ринок.

Відсутність великої кількості клієнтів, а разом з тим фінансових доходів від індустріального туризму на перших етапах його розвитку – це явище, з яким доводиться стикатися кожному, хто просуває новий продукт. Для популяризації промислового туризму серед населення можливим є комбінування турів – поєднання пізнавальних, історико-культурних та індустріальних турів тощо. Також можливе залучення широкої аудиторії та збільшення асортименту запропонованих послуг, що надаються. Необхідно розробляти індустріальні тури, цікаві кожному сегментові туристів, які б задовольняли всі їхні потреби.

Індустріальний туризм є дуже перспективним видом діяльності для усіх суб'єктів, які з ним пов'язані: туристичні підприємства отримують фінансові дивіденди від реалізації турів; об'єкти промислового туризму, окрім фінансової складової, мають додаткову рекламу своєї основної продукції; туристи-споживачі задовольняють свої психологічні потреби.

В умовах кризи промисловий туризм дає змогу підприємствам протистояти несприятливій економічній ситуації через надходження коштів іззовні – від неосновного виду діяльності. Окрім фінансового складника, індустріальний туризм виконує виховну та пізнавальну функції. Більшість промислових об'єктів мають багату історію, з якою у туристів є можливість познайомитися під час індустріальної екскур-

сії. З проведенням кожного нового туру підвищується споживацька культура у туристів, з'являються нові смаки та вподобання.

Загалом, індустріальний туризм є одним із способів подолання негативних економічних явищ на території Північно-Західного економічного району. Розвиток цього виду туризму дає змогу максимально використовувати потенціал промислових об'єктів, які працюють, та залучати до роботи підприємства, які припинили функціонування. Завдяки індустріальному туризму відсталі у промисловому плані райони Рівненської та Волинської областей мають змогу подолати диспропорції у розвитку. У багатьох країнах промисловий туризм дав змогу зменшити відставання у фінансових надходженнях між розвиненими та депресивними районами.

Список використаних джерел

1. Техногенний туризм в системі природокористування / В. Л. Казаков, І. І. Мещанін, Т. А. Казакова, О. Й. Завальнюк. // Екологія і раціональне природокористування : зб. наук. праць Сумського держ. пед. ун-ту ім. А. С. Макаренка – Суми, 2006. – С. 221–229.
2. Казакова Т. А. Екологічний туризм в індустріальних регіонах /Казкова Т.А. // Туристична індустрія: сучасний стан та пріоритети розвитку: матеріали IV Міжнар. наук-практ. Конф. –Луганськ, 2010. Вип. 5. – С. 281–287.
3. Константинов В. О. пам'ятки науки та техніки як об'єкти туризму / В. О. Константинов // Туристично- краєзнавчі дослідження. Київ, 1998. Вип. 1, ч. 2.
4. Frew Ann Industrial tourism: a conceptual and empirical analysis. – PhD thesis, Victoria University, 2000. – 178 p.